

Zitting 2000-2001

22 maart 2001

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ALGEMEEN BELEID, FINANCIEN EN BEGROTING

Vraag om uitleg van de heer Chris Vandenbroeke tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, over het plan van de Vlaamse regering om twee musea uit te bouwen, namelijk een museum met betrekking tot de Holocaust en een museum van de Vlaamse Ontvoogding

Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, en Begroting

Donderdag 22 maart 2001

VOORZITTER : De heer Marc van den Abeelen

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.43 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Chris Vandenbroeke tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, over het plan van de Vlaamse regering om twee musea uit te bouwen, namelijk een museum met betrekking tot de Holocaust en een museum van de Vlaamse Ontvoogding

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Vandenbroeke tot de heer Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, over het plan van de Vlaamse regering om twee musea uit te bouwen, namelijk een museum met betrekking tot de Holocaust en een museum van de Vlaamse Ontvoogding.

De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Chris Vandenbroeke : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, ik dank de voorzitter voor zijn bereidheid om deze vraag uit te stellen tot vandaag, zodat ik alsnog in de gelegenheid ben om ze te stellen. Dat heeft me bovendien toegelaten om me beter te informeren over de zogenaamde vernieuwing en over het initiatief van de minister-president.

Mijnheer de minister-president, uw initiatief bleek niet zomaar een oprisping te zijn. Toen ik er enkele weken geleden over hoorde in de media, dacht ik ten onrechte dat u slechts even aan de historische dimensie wilde raken door een tweetal initiatieven ter sprake te brengen. Uw voorstel heeft echter terecht een grotere diepgang.

Toen u enkele weken geleden uw twee voorstellen lanceerde, het eerste met betrekking tot de Holocaust, en het tweede met betrekking tot de geschiedenis van de Vlaamse ontvoogding, waren er her en der meteen oprispingen te horen die ik niet zo goed begreep. Blijkbaar begreep u ze ook niet echt. Uit bepaalde middens kreeg u meteen applaus voor het initiatief omtrent de Holocaust, maar voor het tweede voorstel, dat te maken heeft met onze identiteit, kreeg u dat allerminst. Veeleer werd de vraag gesteld of we dit thema wel opnieuw moeten activeren met een initiatief omtrent de Vlaamse ontvoogding.

Met name Europees parlamentslid Van der Taelen liet zich er nogal cynisch over uit. Het frappeert me steeds weer dat bepaalde groepen het plots niet meer zien zitten van zodra het over identiteit gaat. Het vernieuwingsproject komt eraan, en we zullen het in de toekomst in de commissie verder kunnen volgen, maar intussen heb ik zelf alvast een antwoord. Sommige oprispingen wil ik wel proberen te begrijpen, maar er moet ook een antwoord op komen. Het zou schitterend zijn als dat van u zou komen.

Drie of vier jaar geleden op de laatste zondag van augustus ging ik zoals ieder jaar naar de IJzerbedevaart, plichtsbewust, te goeder trouw en welgezend. Het is immers een belangrijke feestdag. Toch ben ik die dag bijzonder ontgoocheld naar huis gereden. Ik heb toen begrepen dat we iets moeten doen met het historisch besef, en dat we voorzichtig moeten zijn met een gezegde als 'Ik ben Vlaming, en daar ben ik fier op.' Ik heb sinds die dag namelijk mijn visie herzien, en ik merk in uw tekst Vooruitzien dat u dat ook hebt gedaan.

Het moet nu zijn : 'Ik ben Vlaming, en daar ben ik me van bewust.' Dat heeft een meerwaarde, omdat het aanzet tot relativering, en tot bewust zijn, maar ook tot het inschatten van de positieve en de negatieve kanten. Als er oprispingen zijn, dan moeten

Vandenbroeke

we die kunnen opvangen, maar ook ter harte nemen, juist zoals dit initiatief.

Er zijn drie mogelijkheden om te werken aan historisch besef. Dat kan ten eerste in het onderwijs, door goede leerkrachten – goed of minder goed betaald, daar gaat het nu niet over -, die het op een genuanceerde maar ook waardevolle manier kunnen overbrengen. Een tweede mogelijkheid bieden de musea, waar uw voorstel over gaat. Daar wordt een breder publiek mee bereikt. De derde mogelijkheid bevreemdt me, maar ik werp ze vandaag in het midden omdat we er nog op zullen moeten terugkomen. U kunt er namelijk ook voor zorgen dat het historisch onderzoek ter harte wordt genomen, en dat er goede wetenschappelijk onderbouwde publicaties komen, zij het ge vulgariseerd voor een breder publiek. Daar is echter studie voor nodig, en dus moeten we ervoor zorgen dat de archieven toegankelijk zijn. Daaraan schort het echter.

Om die reden hebben we ongeveer een jaar geleden een interessante hoorzitting gehouden, waarin zowat alle mensen van de rijksarchieven de revue passeerden, onder hen ook de zogenaamde eerste luitenant van de algemene rijksarchivaris. Dat was zeer betekenisvol. Al die mensen stelden duidelijk dat we werk moeten maken van een communautarisering van de rijksarchieven, om te komen tot gemeenschapsarchieven. Dan pas kunnen zij optimaal functioneren. In de plenaire zitting werd toen vastgelegd dat dit ter harte zou worden genomen.

Een jaar later hebben we er echter nog steeds niets van gehoord. Tussendoor heb ik er enkele malen naar gevraagd bij een bevoegd minister, waarvan ik de naam niet zal noemen, maar daar werd niet op gereageerd. Een jaar geleden waren we blijkbaar bereid om iets te doen aan het historisch onderzoek, maar dan moet daar ook gevolg aan worden gegeven. Dit is echter niet het onderwerp van vandaag ; ik kom er bij een latere gelegenheid op terug.

Mijnheer de minister-president, zult u uw twee voorstellen zelf verder uitwerken, of zult u ze doorgeven aan de bevoegde minister ? Wenst u opnieuw te werk te gaan zoals uw voorganger, die dit soort van initiatieven naar zich toe haalde ? Van mij mag dat, maar ik had begrepen dat deze regering een andere weg zou opgaan, en dat zulke initiatieven naar de bevoegde ministers zouden gaan.

Aan welke locaties denkt u ? Voor het initiatief omtrent de Holocaust wordt het steeds duidelijker. Dit zal worden gecombineerd met het museum in de Dossinkazerne in Mechelen. Het is me echter niet zo duidelijk wat de regering van plan is met het museum over de Vlaamse ontvoogding. Wordt er gedacht aan het Vredesmuseum in Ieper of aan de IJzertoren in Diksmuide ?

Over de middelen is tot nog toe niets gezegd. Is het niet aangewezen, eerder dan nieuwe initiatieven te nemen, de middelen ter beschikking te stellen van bestaande waardevolle projecten, zoals de IJzertoren in Diksmuide ?

De voorzitter : De heer Van Goethem heeft het woord.

De heer Roland Van Goethem : Mijnheer de minister-president, ik kan ten volle achter de vragen van de heer Vandenbroeke staan. Aanvullend wil ik u nog vragen hoe u zo'n museum opvat. Volgens de eerste verklaringen die ik erover hoorde, leek u het tamelijk breed op te vatten, en het niet te willen beperken tot de periode tussen 1933 en 1945. Zal het museum strikt de Tweede Wereldoorlog behandelen, of wordt het ruimer ? Het zou bijvoorbeeld ook kunnen gaan over de Armeniërs in Turkije, de Oekraïners in de Sovjet-Unie, de Don-Kozakken, en recenter in de geschiedenis de killing fields in Cambodja. Als we zo'n museum echt zin willen geven, en een boodschap willen doen uitdragen, dan moeten we de mensen die het museum bezoeken, ervan kunnen overtuigen dat een beknotting van politieke vrijheden, zoals vrije meningsuiting, het enige is dat tot zulke uitwassen kan leiden.

De voorzitter : De heer Platteau heeft het woord.

De heer Stefaan Platteau : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, ik ben persoonlijk gelukkig met de initiatieven van de minister-president, zowel over de Holocaust als over de Vlaamse ontvoogding. Er zijn gebeurtenissen uit de geschiedenis die ons sociaal weefsel zodanig hebben beroerd, en die nog steeds zoveel consequenties hebben, dat ze niet uit het collectief geheugen gewist mogen worden.

Ik sluit me aan bij de vragen van de heer Vandenbroeke. Het is goed dat we meer over het thema te weten komen, en dat het beter aan het publiek wordt aangeboden, temeer omdat het ook over het Vlaamse volk gaat. De Holocaust is niet ongemerkt aan ons voorbijgegaan. Er hebben zich uiteraard andere, even schrikwekkende zaken voorge-

Platteau

daan, maar we hebben er hier met onze beide voeten ingestaan. Dat heeft consequenties.

Inzake het museum over de Vlaamse ontvoogding lijkt het me volstrekt duidelijk dat we moeten weten vanwaar we komen. We moeten weten hoe het arme Vlaanderen omgetoverd is tot een klein paradijs. We moeten dat aan de volgende generaties doorgeven.

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Mijnheer de voorzitter, ik sluit me aan bij de laatste woorden van de heer Platteau. Het idee wordt ook door onze fractie gesteund. We hopen ook dat de musea voldoende wetenschappelijk onderbouwd zullen worden, en dat ze voldoende communicatief opgevat zullen zijn, zodat ze zich niet zullen beperken tot een bepaalde beweging, maar inderdaad de hele problematiek van bijvoorbeeld de Vlaamse ontvoogdingsstrijd zullen tonen. We moeten eerlijk zijn ten aanzien van onze geschiedenis, en communiceren over alles dat er deel van uitmaakt. Dat is de enige manier om de ontvoogding voort te zetten.

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael : Mijnheer de voorzitter, collega's, het feit dat meerdere leden van de commissie zich aansluiten bij de vraag, illustreert nogmaals dat het thema leeft. Een volk kan niet leven zonder geheugen. Mijnheer Van Goethem, wat onlangs nog is gebeurd in uw partij, toont aan dat dat het geheugen voortdurend opgefrist moet worden. Sommigen moeten steeds weer herinnerd worden aan de stelling dat de enige les die we uit de geschiedenis kunnen trekken, is dat mensen geen lessen trekken uit de geschiedenis. Daarom heb ik er ook een algemener pleidooi voor gehouden om blijvend aandacht te besteden aan het geschiedenisonderricht in het onderwijs.

Gemakkelijkheidshalve zou ik kunnen citeren uit wat ik in een toespraak al heb gezegd. Ik heb mijn oproep gedaan ter gelegenheid van de uitreiking van de Prijs van de Radio- en Televisiekritiek 2000. Het is nuttig dat deze tekst ook deel uitmaakt van de Handelingen. Ik besloot mijn toespraak als volgt : 'Ik wil de Vlaamse regering het voorstel doen om in Vlaanderen twee nieuwe musea op te richten ; een museum over de Holocaust en een museum over de Vlaamse ontvoogding. Het eerste

zou kunnen aansluiten bij bestaande initiatieven in Breendonk of de Mechelse Dossinkazerne. Bij de Holocaust Exhibition in het Imperial War Museum van Londen kunnen we daarvoor heel wat inspiratie opdoen. Dit museum kan uitleggen hoe belangrijk de democratie is en welke rampen ondemocratische regimes als het fascisme of het communisme kunnen veroorzaken. Het museum over het ontstaan en de ontwikkeling van Vlaanderen kan evengoed totstandkomen in nauw overleg en samenwerking met bestaande initiatieven. Samen met een aangepast geschiedenisonderricht kan zo'n museum de Vlaamse witte vlekken in het onderwijs inkleuren. Het kan aantonen dat de Vlaamse ontvoogdingsstrijd niet eenvoudig was, dat doorheen de geschiedenis ook de Vlaamse voormannen betreurenswaardige keuzes hebben gemaakt, en verkeerde bondgenootschappen hebben gesloten, maar het kan ook aantonen dat de Vlaamse strijd vooral democratisch, sociaal en pluralistisch is geweest.'

Op dit ogenblik bevinden de voorstellen die ik heb gelanceerd zich nog in de projectfase. De verdere uitwerking moet gebeuren door de functioneel bevoegde minister. De heer Vandembroeke heeft verwezen naar de praktijk in de vorige regeerperiode. We hanteren nu inderdaad een andere methode, en ik denk niet dat het goed is dat de minister-president in de plaats treedt van andere ministers. Ik kan dus wel een idee aanreiken, maar dat moet dan verder worden geconcretiseerd door de bevoegde minister.

Ik heb hierover meerdere gesprekken gevoerd met minister Anciaux. Hij heeft zich er onlangs nog in positieve zin over uitgelaten. Hij zei onder meer dat ook hij van mening is dat het Holocaustmuseum gevestigd moet worden in het bestaande museum in de voormalige Dossinkazerne te Mechelen. We moeten vermijden dat we terecht komen in een opbod over de locaties.

Voor het Holocaustmuseum ligt de keuze enigszins voor de hand. Het Joods Museum van Deportatie en Verzet trekt jaarlijk 25.000 bezoekers, voornamelijk scholieren. Er werken amper vijf mensen voltijds, en het museum ontvangt 12 miljoen frank subsidies van de Vlaamse regering voor de werkingskosten. Rekening houdend met alles dat daar reeds is opgebouwd, is het logisch dat we kiezen voor een uitbreiding van dat initiatief. De benodigde ruimte is beschikbaar. Daarvoor werd met de stad Mechelen reeds contact opgenomen. Aan de overzijde van het museum is nog een gebouw beschikbaar dat in aanmerking zou kunnen komen,

Dewael

en dat aan de ARGO toebehoort. Ik wil hiermee echter niet op een beslissing vooruitlopen.

Ook de invulling en de wetenschappelijke onderbouw zijn belangrijk. We kunnen daarvoor inspiratie vinden in het buitenland. Ik heb van de gelegenheid gebruik gemaakt om, samen met de heer Van der Taelen, een bezoek te brengen aan de genoemde tentoonstelling in het Imperial War Museum in Londen. De daar gebruikte technieken en audiovisuele middelen zouden ook bij ons gebruikt kunnen worden. Dat zou het mogelijk maken om een zo ruim mogelijk publiek te bereiken, weliswaar op een wetenschappelijk verantwoorde basis.

Een museum over de Vlaamse ontvoogding ligt moeilijker. Het veronderstelt dat er vertrokken wordt van een wetenschappelijk platform. Daarom heb ik deze namiddag een gesprek met professor Verhulst. Gezien zijn grote expertise op dit vlak, heb ik hem gevraagd om hierover van gedachten te wisselen. Toch lijkt het me noodzakelijk dat de functioneel bevoegde minister het idee verder implementeert.

Omtrent de locatie groeit de concurrentie tussen enkele steden. Dat is op zich niet ongezonder. Kortrijk heeft zich officieel kandidaat gesteld. Brugge heeft dat niet officieel gedaan, maar het is ter sprake gekomen in de gemeenteraad, en na afloop van het debat vond men dat zo'n museum aan Brugge toekomt. Gent heeft zich informeel kandidaat gesteld. Ten slotte hebt u ook Diksmuide vermeld, waar het memoriaal van de Vlaamse Gemeenschap gevestigd is. We hoeven op die keuze niet vooruit te lopen. Eerst moet worden nagegaan op basis van welke criteria we zo'n museum willen uitbouwen.

Er is een werkgroep, en hoewel ik er vertegenwoordigers in heb, behoort die voornamelijk tot het bevoegdheidsdomein van minister Anciaux. Het gesprek met de heer Verhulst is voor mij informatief. Het zou echter een goede zaak zijn, mocht hij er zijn schouders onder willen zetten.

Ook op de middelen hoeven we niet vooruit te lopen, al moet dat niet het allerlaatste punt zijn. Eerst is er echter een goede basis en een concept nodig. Het voorstel wordt dus nog niet in de begroting geïmplementeerd.

Met betrekking tot het Holocaustmuseum zou het snel kunnen gaan. We kunnen ons alvast afvragen wat we bij de begrotingopmaak van volgend jaar

kunnen doen. Los van de uitbreiding heb ik naar aanleiding van mijn bezoek vernomen dat de huidige 12 miljoen frank subsidies amper volstaan. Ze krijgen enorm veel aanvragen voor bezoeken, maar ze kunnen maximaal 25.000 bezoekers per jaar aan, en moeten de rest voorlopig afwijzen.

Dit antwoord blijft voorlopig onvolledig. In de commissie voor Cultuur kan het debat met minister Anciaux worden voortgezet. Voor de komende weken heb ik een bezoek gepland aan een museum in Berlijn, geheel nieuw en van een schitterende architectuur. Dat laatste aspect wordt in Vlaanderen soms wel verwaarloosd. Als we iets nieuws bouwen, moeten we daarbij de architectuur de plaats geven die ze verdient.

De voorzitter : De heer Vandembroeke heeft het woord.

De heer Chris Vandembroeke : Ik dank de minister voor zijn antwoord. Hij blijft me verrassen. Ik onderschrijf zijn idee volledig, wat ik niet van alle ideeën kan zeggen.

De voorzitter : De heer Platteau heeft het woord.

De heer Stefaan Platteau : Het antwoord van de minister-president is duidelijk en we zijn er gelukkig mee. Mijnheer de minister-president, u verwijst naar Breendonk, de Dossinkazerne en het museum in Londen. In Jeruzalem is er het Yad Vashemmuseum, een van de best wetenschappelijk onderbouwde musea op het vlak van de Holocaust. Misschien kan daar enige inspiratie gevonden worden.

De voorzitter : De heer Van Goethem heeft het woord.

De heer Roland Van Goethem : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, ik wil nog iets zeggen over uw opmerking. Mijn partij heeft wel degelijk conclusies getrokken uit de geschiedenis.

De heer Platteau heeft terecht aangehaald dat we deze Holocaust volop hebben meegemaakt. Niettegenstaande pleit ik ervoor om het niet enkel daartoe te beperken. Het moet worden aangetoond dat een democratisch bestel de enige manier is om dergelijke toestanden te vermijden. Enkel in dictaturen is zoiets mogelijk.

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael : De Dossinkazerne had de gruwelijke bijnaam ‘de wachtkamer van de dood’. Het is natuurlijk moeilijk om op die locatie het verhaal te brengen van andere even afschrikwekkende genociden. Als men voor die kazerne opteert, moet men respect opbrengen voor wat die locatie in het verleden heeft betekend.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.06 uur.*
